

VELIK SPOMENIK JAKOBU ALJAŽU

MIHAEL KERSNIK

Predsedstvo krajevne konference SZDL Dovje-Mojstrana je sprejelo sklep, da podpre pobudo posameznih krajanov za postavitev spomenika triglavskemu župniku Jakobu Aljažu.

Jakob Aljaž je bil velik domoljub, ljubitelj naših gora, planinec, graditelj planinskih koč in potov v Julijcih, skladatelj in glasbenik ter triglavski župnik. Rodil se je 6. 7. 1848 v Zavrhu pod Šmarno goro.

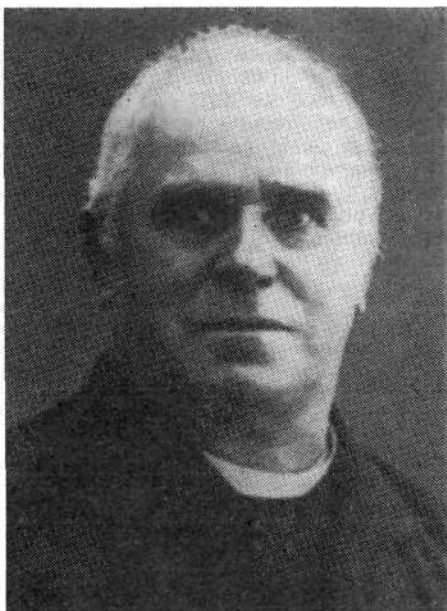
V zapisih v Planinskih vestnikih, v različnih knjigah, tudi v knjigi Toneta Strojina »Jakob Aljaž v slovenskem planinskem izročilu«, so zbrani številni podatki o delovanju Jakoba Aljaža. V Vratih je bil prvič leta 1883, na Triglavu leta 1887.

Konec avgusta leta 1889 je prišel službovat na Dovje in je na Dovjem ostal do svoje smrti 4. 5. 1927, torej 38 let. Pokopan je na dovškem, triglavskem pokopališču.

Spomin na Jakoba Aljaža in na njegovo obsežno delovanje je ohranjen z Aljaževim stolpom na vrhu Triglava, z Aljaževim domom v Vratih, z zapisi v Planinskih vestnikih, knjigah o planinski zgodovini in glasbenih prispevkih. Nanj spominja tudi spominska plošča, ki jo je odkrilo Planinsko društvo Dovje-Mojstrana ob 125-letnici rojstva Jakoba Aljaža na njegovi rojstni hiši v Zavrhu pod Šmarno goro, na Šmarni gori pa je na cerkvenem zvoniku vzdala Glasbena matica spominsko ploščo s podobo Jakoba Aljaža in stih Otona Župančiča. Na nagrobni plošči Jakoba Aljaža na dovškem pokopališču so vklesani znani verzi Silvija Sardenka.

Naslednje leto bo minilo sto let, odkar je Jakob Aljaž prišel službovat in delovat na Dovje, torej v ta del Gornjesavske doline in Triglavsko pogorje. Znano je, da je bil Jakob Aljaž predvsem navdušen nad lepotami doline Vrat in nad Triglavom. V prvi vrsti pa gre Jakobu Aljažu zasluga, da je med domačini predvsem na dovških in mojstranških tleh pridobival ljudi za slovensko stvar. Tone Stroj in je zapisal, da v dokazovanju domoljubnosti nismo imeli trdnjše zglede od Aljaža. Aljaž je Triglav otel nemstvu in mu s kočami in stolpom nazorno povedal, da je Triglav tudi v času avstroogrske vlade slovenska gora in tudi takratnemu slovenskemu planinskemu društvu dokazal, da mu je področje delovanja tudi v visokogorju s Triglavom na čelu.

Ob 100-letnici prihoda Jakoba Aljaža na Dovje bi na območju te krajevne skupnosti

Triglavski župnik Jakob Aljaž

radi postavili Jakobu Aljažu primeren spomenik. Na Kredarici ima Jakob Aljaž le doprsko podobo.

Umetnik, kipar Nebojša Mitrić, rojen leta 1931, živeč v Beogradu, je pripravljen izdelati tak spomenik. Svojemu honorarju se namerava odpovedati. Kipar Nebojša Mitrić je znan po avtorskih delih za spomenike Karadžića, Mokranjca, Andrića, najbolj pa pri nas po kipu Kekca in doprsem kipu Josipa Vandota, ki jih je umetnik prav tako izročil — podobno kot namerava Aljaža — Kranjski gori.

Kljub velikemu prispevku kiparja pa bodo seveda nastali materialni stroški za izdelavo osnutkov, ki jih bo izdelal kipar, predvsem pa stroški za vlijanje bronaste skulpture v višini do tri metre, za prevoz in za postavitev spomenika Jakobu Aljažu. Zaenkrat so predvideni stroški okrog 25 milijonov dinarjev. Zato člani odbora za postavitev spomenika na podlagi ustreznih dovoljenj že zbirajo prostovoljne prispevke pri občanah, pri KS, pri občanah v okviru občine Jesenice, po društvi in organizacijah v občini in Sloveniji.

Menimo, da bi realizacija ideje o postavitvi spomenika Jakobu Aljažu pomenila velik turistično propagandni učinek ne samo za Dovje in Mojstrano, pač pa za vso Gornjesavsko dolino in torej za ta del Gorenjske, nasploh pa za vse planinstvo

in turizem. Poleg postavitve spomenika bi izpeljali tudi več kulturnih prireditev za razširitev takšnega delovanja, kot ga je nakazal že Aljaž.

Odbor je organiziral tudi okroglo mizo, ker so se pri nekaterih občanah pojavili pomisleki glede na predvideno lokacijo tega spomenika. Kipar, ki pozna delovanje Jakoba Aljaža iz zapisov v Planinskih vestnikih in iz knjig, si je po ogledu krajev, kjer je živel in deloval Aljaž, zamislil, da bi postavili spomenik nad magistralno cesto Jesenice—Kranjska gora in zahodno od ceste Dovje—Mojstrana. Aljaž je bil kot nemirni ustvarjalec vedno v gibanju, vedno na neki poti, predvsem od takratnega doma na Dovjem proti goram.

Zato je po mnenju odbora povsem primerna lokacija, ki jo je predlagal kipar, ker tudi menimo, da Jakob Aljaž s svojim delovanjem v teh krajih v Gornjesavski dolini, predvsem pa v Vratih in v Triglavskem pogorju, ne pripada izključno le eni ali drugi vasi, pač pa je bil tako velika osebnost, da je pomemben tudi za širšo domovino.

Kipar je že izdelal osnutek kipa in ga pokazal krajanom Dovjega in Mojstrane.

Odbor zbira finančna sredstva na žiro račun pri PD Dovje-Mojstrana št. 51530-621-37-05-1610112-13001/13 pri Ljubljanski banki, TBG, PE Jesenice. Na ta račun lahko vsakdo nakaže prostovoljni prispevek.

100-LETNICA PRIHODA JAKOBA ALJAŽA V DOVJE IN POD TRIGLAV

ZBIRKA ZA SPOMINSKO SOBO

IVAN JENKO

V kroniki župnije Dovje je zapisano, da je konec meseca avgusta 1889. leta nastopil svojo novo župnijsko službo g. župnik Aljaž. Enainštirideset let pa je minilo 3. maja letos, ko je ugasnilo njegovo življenje v sobi dovškega župnišča: pretrgala se je življenjska pot zavednega Slovenca in rodoljuba Jakoba Aljaža. Bil je velik, zavzet in vztrajen borec za slovensko podobost našega očaka Triglava, ki je že od nekdaj naš narodni simbol. Bil pa ni samo zaslužen planinec, pobudnik in graditelj triglavske planinske objekto, pač pa tudi velik kulturnik, glasbenik, šolnik, dober organizator in duhovni vodja.

V muzejski zbirki na Dovjem je videti vabilo na pevski koncert v šoli na Dovjem, ki je bil 19. 2. 1919. leta pod vodstvom Jakoba Aljaža in v prid revnim učencem. Koncert je izvedel pevski zbor Dovje, ki ga je organiziral (ustanovil) in vodil Aljaž sam.

Poglejmo Aljaževa dela, kot jih sam navaja v dopisu št. 82 z dne 5. 5. 1919, naslovljenem na Knezoškofijski ordinarij v Ljubljani, ko v njem sporoča, da namerava postaviti kulturni oziroma narodni dom na Dovjem. Tako hoče ta svoj velik podvig utemeljiti s svojimi dotedanjimi deli in zato navaja:

1. Triglavski stolp;
2. Staničevo zavetišče, v skalo vsekano (10 metrov pod špico Triglava);
3. Aljažev dom v Vratih — trojni:
 - a) mali (Aljaževa koča; op. p.);
 - b) srednji (katerega je plaz vzel);
 - c) veliki Aljažev dom — hotel v Vratih, ki se rentira;
4. dr. Šlajmerjeva vila v Vratih — iz hvaležnosti;

5. Triglavsko kočo na Kredarici (2515 m);

6. Triglavsko kapelo zraven;

7. povečana Triglavsko kočo na Kredarici — hotel, ki se rentira.

Nadalje piše: »Imel sem več pravn z Alpenvereinom, pa sem vselej zmagal. Sedaj smo nemške kočje zaplenili in sem sam uradni poverjenik, da blago (koče, rjuhe, posode) ne poskrijejo. Tako se svet obrača.« — Potem še piše, da je prizidal farovž, pa štalno in cerkev, ter da je dal leta 1916 napraviti v cerkvi na Dovjem nove orgle za 10 500 kron — in da je vse to tudi plačal.

Na koncu tega dopisa še navaja: »Zadnji čas sem spet komponiral štiri pesmi, dve posvetni in dve Marijini. Tri mi je že g. Foerster odobril, četrto (najlepšo), upam, bo tudi. Spanja potrebujem le štiri do pet ur. Par noči sem lahko tudi brez spanja, pa nisem nič utrujen. Pred šestimi leti sem tehtal 98 kil, sedaj 80 kil, pa sem zdrav kakor nikdar poprej, vesel in zadovoljen, posebno če nasprotnike zmagam ali če lepo petje in godbo slišim.«

V tem svojem obširnem dopisu tudi omenja: ko je bil v Trziču, je delal kot kaplan, katehet in šolski vodja ter vodil dva pevska zbora, čevljarjskih pomočnikov in gosposkih sinov. Ko pa da je bil župnik na Dobravi (pri Kropi), je hodil prostovoljno spovedovat na Brezje kar 200-krat letno.

Aljaž je bil za svoje zasluge odlikovan z več državnimi odlikovanji. Prejel je red sv. Save IV. stopnje (16. 12. 1923) in red III. stopnje (7. 3. 1926).

Bil je častni član Učiteljskega društva okraja Radovljica (1891), Gebirgsvereina na Češkem (1895), Slovenskega planinskega društva (1899), Požarne brambice Dovje (1906), Glasbene matice v Ljubljani